

MONTÉHISTORIK

För de flesta svenska traventusiaster är monté ett ganska nytt begrepp men tävling i travridning har funnits länge även om det första totalisatorloppet i Sverige reds så sent som 5 juni 2004.

När de första kända travtävlingarna i Frankrike anordnades på havsstranden utanför staden Cherbourg i Normandie den 25 och 26 september 1836, tävlade hästarna från första början både med sulky och under sadel. Det var ingen kapplöpning utan man löpte en och en mot klockan. Segraren första dagen fick tiden 2.11. Tävlingarna blev mycket populära och hade en publik på över 15.000 personer. De arrangerades av Monsieur Le Magnen, vinhandlare, och Monsieur Ephrem Houël, administratör vid statsstuterierna. Den förstnämnde var sponsor medan Monsieur Houël hade idén att genom tävlingar förbättra den franska nationella halvblodsrasen med stora och präktiga individer som genom förädling kunde dresseras för tävlingsändamål.

År 1837 ordnades även två tävlingsdagar i Caen på den plats där den moderna banan La Prairie ligger idag och en tredje bana byggdes nära Saint-Lô. Sedan gick utvecklingen snabbt och banor iordningsställdes överallt, dock med en koncentration i Normandie och Mayenne. Franska travbanor byggs inte efter någon fastställd modell som t. ex. våra 1.000-metersbanor, utan är utformade på många olika sätt. Att köra och rida travlopp på gräs är vanligt i Frankrike och då använder man ofta galloppens bana på den hippodrom det gäller. Om rasens förändringar kunde mycket skrivas. Sedan Stuteriboken öppnades 1907 har de skett gradvis och alltid haft till syfte att bevara den franska travhästrasen, kännetecknad av högvuxna, kraftigt byggda individer, väl lämpade för ridning som länge var rättesnöret och med uthållighet snarare än snabbhet. Den franska Stuteriboken stängdes 1937 men har öppnats under en kort period för ett mindre antal godkända amerikanska hingstar med mycket gott resultat.

Fram till våra dagar lever alltså montésporten vid sidan av sulkysporten. I antal lopp per år handlar det om 25-30 %. På de cirka 50 travbanor (av nästan 250 totalt) som har tio eller flera tävlingsdagar per år, finns i regel montélopp utskrivna varje tävlingsdag. Röster har höjts under åren för att minska antalet montélopp men idag finns det en stark majoritet för att bevara montésportens position. Redan för 20 år sedan sade den kände tränaren Roger Baudron i en intervju: Jag tror först och främst att montéridningen är en utmärkt skola...för människan. Lärlingen får en bättre kontakt med hästen än om han håller till i sulkyn. I montéridningen får lärlingen känna effekten av balans, sits, skänklar och händer. I sulkyn är det bara händerna. Jag påstår inte att en bra ryttare automatiskt blir en bra kusk men ryttaren har säkert en kortare väg till slutmålet. □

I det franska löpningsmönstret för sulkyhästar finns idag 60 löpningar som är klassiska eller Grupp-löpningar, en lista som toppas av världens viktigaste travlöpning, Prix d'Amérique, som kördes för första gången år 1920 och vars namn skall påminna om USAs hjälp till Europa under Första Världskriget. Men det finns också hela 34 klassiska eller Grupp-löpningar för montéhästar varav den förnämsta är Prix de Cornulier som reds för första gången år 1931, uppkallad efter markisen de Cornulier, mäktig travmagnat vid denna tid. Samtliga dessa montélöpningar äger rum på Vincennes med undantag av en Grupp II-löpning på Enghien och Saint-Léger des Trotteurs (för 3-åringar) som rids i Caen. Det hindrar inte att landsortsbanorna har många stora löpningar för montéhästar med för svenska förhållanden

mycket höga prissummor och löpningar där ryttare med mindre än 30 segrar och lärlingar kan få viktlättnad. Här kan nämnas att många löpningar på mindre banor har □fri vikt och att montésport för enbart amatörer spelar en mycket liten roll. (Viktsystemet behandlas inte vidare här.)

Likaväl som Prix d'Amérique är omgiven av sin egen historieskrivning har Prix de Cornulier sin. Det ger en oerhörd prestige att vinna dessa löpningar och i fransk travhistoria får de hästar en speciell ära som har lyckats vinna båda löpningarna. För några år sedan såg vi Jag de Bellouet göra denna bedrift, dessutom tre gånger om. Utan uppräknig av många namn ur det förgångna förtjänar i alla fall ångvälden Bellino II att nämnas för sina tre gånger Prix d'Amérique, 1975-76-77 och tre gånger Prix de Cornulier, 1973-75-76. Åren 1953-54 vanns Cornulier av Fandango, en sagolik, liten häst (1.60 över manken), som i sin karriär vann 38 segrar i monté i rad, alltid med Minou Gougeon i sadeln.

Men det finns också människorna runtomkring hästarna. Nyssnämnde Minou, egentligen Michel-Marcel, yngre broder till den legendariske Jean-René Gougeon (som idag har sin egen löpning på Prix d'Amérique-dagen liksom för övrigt vår Helen Ann Johansson) var under många år okrönt kung bland montéryttare. Mellan 1947 och 1991 vann han 2 941 segrar, mestadels i sadeln. Han vann sin första Cornulier 1952 och sin sista 1991 på Queila Gédé vid 58 års ålder. Sedan kommer en lång rad utomordentliga yrkesmän som förenat rollerna tränare-kusk-ryttare. Bland många andra kan nämnas Michel Lenoir, Jean-Claude Hallais och Philippe Békaert, ryttaren på Kaiser Trot, en annan trefaldig segrare i Cornulier 1981-82 och 1984. Békaert sade en gång att montétrav var mycket enklare eftersom man slapp tänka på att få sulkyn med sig□.

Dagens dominant som tränare-kusk, Jean-Michel Bazire, har en lång period som montéryttare bakom sig och var under många år helt särklassig ligoledare i kombinationen kusk-montéryttare. Sedan han slutat rida, har hans roll som dominerande montéryttare övertagits av Philippe Masschaele och en hel grupp av unga ryttare. Där ingår montéryttarinnan Nathalie Henry, den första kvinnan som når en topposition inom den tidigare helt mansdominerade franska travsporten.

Masschaele blir en banbrytare på ett annat sätt, nämligen beträffande ridstilen. Den förste som bröt med den uppräta stilen var Yves Dreux som kände fördelarna med en något framåtlutad sits. Men med belgaren Masschaele skedde något radikalt. Han inte bara vågade införa en modern modifierad jockeysits□ utan blev snabbt ett föredöme för många yngre kolleger. Joël Hallais (sju tränarsegrar i Prix de Cornulier däribland 2007 med One du Rib) beskriver denna nya ridstil som den största förändringen i montésporten under sina mer än trettio år i sporten och tillägger skämtsamt att man borde ställa upp en staty av Masschaele på Vincennes. Nu har monteridningen på bara några år blivit ett elegant skådespel, ryttaren i mjukt samspel med hästen.

I Sverige förekom ingen montésport under travets första hundra år. I det travpolitiska program som gällde fram till i början av 2000-talet fastslogs att sulkysporten var ensamrådande och att montélopp och passgångarlopp kunde få ordnas som uppvisningsnummer. Men i längden skulle det visa sig att svenska tränare, ägare och övriga aktiva starkt önskade att montétrav skulle införas i Sverige och att lopp med tototillstånd skulle få anordnas. Innan man kom så långt år 2004 hade många fina insatser gjorts i Frankrike av svensktränade hästar. En lista med namn skulle bli lång men måste omfatta Rocky Kim, Cricks Hurricane, Revenue och framföralla Scarlet Knight, tvåa i Prix de Cornulier år 2005, och samma år Västerbo Daylight

med sitt fantastiska och helt oväntade världsrekord på 1.11,1 över 2.000 m. den 6 februari. Bland alla övriga är ingen nämnd och ingen glömd av dem som tagit för sig av de generösa franska prissummorna.

Historiskt har alltså svensk montésport precis bara startat. Men montén lovar mycket inför framtiden med hundratals hästar inkvalade, 300-400 lopp och över 700 licensierade ryttare.

Gunnar Atterholm